

УДК 371.13

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ

Наумова Олена Андріївна, заступник директора з навчально-виховної роботи ХСШ № 29 Харківської міської ради, магістрантка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

Кравченко Ганна Юріївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та іноземної філології Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація – У статті обґрунтовано педагогічний коучинг як інноваційну технологію, яка сприяє підвищенню якості управління закладом освіти, формуванню у вчителів педагогічної дії нової якості, здатності неперервно навчатися протягом усього життя. Розкрито алгоритм коучингу, що передбачає партнерство, розкриття потенціалу, результат. Охарактеризовано особливості застосування технології коучингу у закладі освіти з метою стимулювання професійної освіти, здатності прийняття етичних управлінських рішень, розвитку відповідальності, впевненості у власних можливостях.

Ключові слова: компетентність, коучинг, коучинговий підхід, педагогічна майстерність, потенціал, професійна діяльність, управління.

У сучасному світі, коли інформація змінюється майже щоденно, особистість має вміння діяти автономно, використовувати засоби навчання і набуті вміння інтерактивно, повноцінно функціонувати, для чого вона повинна навчитися вчитися впродовж життя.

XXI століття – час суттєвих змін. Це століття нової культури, вік впровадження нових технологій, що пред'являють до особистості вимоги на рівні оновленої свідомості, розуміння нових можливостей. Нові умови розвитку суспільства, в першу чергу, зачіпають найважливіший інститут соціалізації – освітній простір.

Державний освітній стандарт загальної освіти задає якісно нове уявлення про те, якими мають бути зміст освіти і його освітній результат.

Коучинг як сучасна технологія дозволить підготувати нове покоління молодих фахівців: самодостатніх, цілеспрямованих, позитивних, які вміють жити і працювати в гармонії з самим собою. Коучинг є одним із різновидів інноваційної освітньої практики, де коуч займає позицію фасилітатора, який спрямовує процес отримання людиною суб'єктивно і об'єктивно нового досвіду. Коучинг (від англ. coaching — тренерство) – це мистецтво створення, за допомогою бесіди й поведінки, середовища, яке полегшує рух людини до бажаних цілей, так, щоб воно приносило задоволення, підвищувало результативність, сприяло всебічному розвитку особистості.

Як зазначає С. Романова, коучинг визначають як творче партнерство, що дозволяє реалізувати особистісний і професійний потенціал людини. Завдання тренера-коучера – допомогти людині розвиватися і бути готовою до змін [3, с. 83]. Як навчальна взаємодія, коучинг за О. Пометун, унеможливорює неучасть студента у «колективному взаємодоповнюючому, базованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання» [2, с. 19]. Розрізняють декілька видів коучингу: індивідуальний, груповий, командний, кар'єрний, корпоративний, бізнес-коучинг, лайф-коучинг, коучинг конфліктів тощо. Незважаючи на різновиди, коучинг дозволяє особистості подивитися на себе з іншого

боку, оцінити ситуацію, що склалася, знайти різні способи вирішення проблеми, проаналізувати їх і обрати найоптимальніший, скласти план дій на майбутнє, навчитися контролювати свої дії та активно співпрацювати з іншими [6].

Нові освітні стандарти передбачають особистісно-орієнтований підхід у навчанні. Коучинг – це технологія для розкриття потенціалу особистості, для максимізації власної продуктивності та ефективності. Коучинг – це не тільки техніка, яка застосовується в певних обставинах; ефективний коучинг – це метод управління, метод взаємодії з людьми, спосіб мислення (У.Тімоті Голв). Початковою передумовою коучингу є віра в те, що кожна людина – унікальна творча особистість, яка здатна домагатися неймовірних успіхів в житті і професійній діяльності.

В умовах інновацій та реформ освітні заклади повинні змінювати свої методи та підходи в системі роботи освітнього процесу. Адже одна з основних вимог закону України «Про освіту» – компетентнісний підхід, а це фактично орієнтація на комбінацію знань, методів комунікації, способів розвитку критичного мислення та інших якостей дитини, які дадуть їй можливість успішно себе реалізувати.

Ефективною технологією науково-методичного супроводу є педагогічний коучинг як інноваційна технологія, яка сприяє розвитку потенціалу особистості та групи спільно працюючих людей (команди, організації), а також забезпечує максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу. Педагогічний коучинг передбачає системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу; інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти, навчальної, практичної і самоосвітньої діяльності; урахування змісту навчальних потреб педагога на різних стадіях життєвого циклу; єдність професійної, загальної і гуманітарної освіти тощо. В основі педагогічного коучингу покладено ідею про те, що кожна особистість неповторна, відрізняється власними потребами, цілями, інтересами, мотивами, задоволення яких

передбачає індивідуальні способи, форми, підходи до підвищення професійного та особистісного рівня. Тобто кожен педагогічний працівник виступає осердям освітнього процесу в системі освіти, цілісним суб'єктом професійної діяльності, активним, вільним і відповідальним у проектуванні, здійсненні та творчому реформуванні власного професійного розвитку [4, с. 174].

Основні загальноприйняті значення терміна «педагогічний коучинг» такі: індивідуальне консультування (професійно-фахове, технологічне, психолого-педагогічне, навчально-методичне) для досягнення вищих професійних та особистісних досягнень; адаптивний стиль управління персоналом, спрямований на неперервний розвиток педагогічної майстерності педагогічного працівника за індивідуальною освітньою траєкторією протягом усього життя, уміння вчитися і самовдосконалюватися; форма індивідуального і групового консультування для проект-менеджерів і керівних працівників середнього і/або вищого рівнів. Метою застосування педагогічного коучингу в системі загальної середньої освіти є підвищення якості освітніх послуг і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності педагогічних працівників відповідно до європейських стандартів і найкращих вітчизняних традицій.

Таким чином, коучинг може виступити каталізатором професійних та особистісних досягнень педагога, сприяти формуванню прийняття інновацій (позитивного ставлення до них) і готовності до інноваційної діяльності. В процесі коучинга формується інноваційне мислення (готовність прийняти нове без страхів і сумнівів), розвивається впевненість у собі, формуються нові опорні точки в свідомості, що веде до планування послідовності дій, готовність до цих нових дій.

Застосування коучингу у педагогіці доцільно не тільки для педагогічного складу школи, але і для її керівників. У всіх сучасних стратегічних документах сказано

про необхідність розвитку школи, що передбачає формування і розвиток інноваційного мислення кожного з учасників цього процесу. Кожен керівник закладу освіти зацікавлений в мотивації персоналу, його підготовці і навчанні, усунення конфліктів у колективі, грамотному підборі оцінці педагогічних працівників ввіреному освітньої організації. В даному випадку коучинг і буде однією з нових технологій, вводять педагогічний колектив інноваційну діяльність.

Однак, звертаючись до теми «коучингу в освіті» рідко розглядається другий (але не менш важливий) варіант застосування цього найефективнішого інструменту – «підтримка управлінської роботи та організаційних змін в освітніх установах» [5, с.63].

Цінність керівника в освіті, що володіє вище позначених набором характеристик, без сумніву висока, тому що часто навіть молоді фахівці, що вимагають особливо пильної уваги на початку своєї кар'єри, не мають необхідного зв'язку з керівником, не отримують повноцінний зворотній зв'язок, не мають можливості ефективно планувати свою діяльність.

На основі вище сказаного можна зробити висновок про те, що процес застосування коучингових технологій в форматі «підвищення ефективності управлінської діяльності» керівниками освітніх організацій практично не застосовується, однак показує високу ефективність в практиці зарубіжного досвіду. Підвищення ефективності управління в цілому і якості прийняття управлінських рішень керівниками всіх рівнів, що, безумовно, є серйозним аргументом за застосування даного методу в практиці управління в сучасній освіті. Коучинг, якщо він стане офіційною частиною педагогічної системи, сприятиме ефективному використанню педагогом власних професійних і особистісних ресурсів і часу; об'єктивної та системної оцінки процесу і результату професійної діяльності; комплексному баченню освітньої ситуації; високому рівню розвитку інноваційної діяльності; узгодженості

особистісно-професійних цілей педагога і вимог Державних Стандартів.

Список використаної літератури

1. Горук Н. М. Коучинг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів / Н. М. Горук // Проблеми підготовки сучасного вчителя. - 2015. - № 11. - С. 99-104.
2. Пометун О. І. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання [Електронний ресурс] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. - К. : А.С.К., 2004. - Режим доступу : http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf.
3. Романова С. М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті / С. М. Романова // Вісник Нац. авіац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Психологія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/2145/21>
4. Рудницьких О. В. Коучинг як інтерактивна технологія в освіті / О. В. Рудницьких // Вісник Дніпропетровського у-ту імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. - 2014. - № 2(8). - С. 173-176.
5. Сидоренко В.В. Положення «Про педагогічний коучинг у системі післядипломної освіти» [Текст] / Вікторія Вікторівна Сидоренко. - Донецьк: Витоки, 2014. - 63 с.
6. Хмельницька О. С. Коучинг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу [Електронний ресурс] / О. С. Хмельницька. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6m.pdf>

Автори

Наумова Олена Андріївна, заступник директора з навчально-виховної роботи ХСШ № 29, магістрантка кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (elenaumchick@gmail.com).

Кравченко Ганна Юріївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та іноземної філології Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна (innovatica@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 02 лютого 2021 року.
Опубліковано в авторській редакції.

